



Egy hadifogoly hazatér



Tartalomjegyzék

1.Bevezetés	3
2.Téma választásának indoklása	3
3. Hipotézis	3
4. Történelmi áttekintés	3
4.1 Magyarország belépése a II. világháborúba	4
4.2 Sárkeresztesi harcok	5
5.A harcokban meghalt, megsebesült katonák azonosítása, dokumentálása	6
6. A kutatás módszere	7
6.1 A kutatás előzménye, informális beszélgetés	7
6.2 Saját kutatás	8
7. Összegzés	10
8.Irodalomjegyzék	11
9.Képek jegyzéke	11

„Nyugodj el immár örök békességben
Harcos útjainknak fáradt vándora.
Álmodd a szabadság napsugaras álmát
Mi fájdalmas hősünk magyar katona.”

1, Bevezetés

A dolgozatomban azt a kutatói munkát mutatom be, hogy hogyan sikerült megtalálnom egy elveszett édesapát, aki a második világháború harcaiban tűnt el a Donnál, akit 75 éve „várja” haza „kislánya”.

Sok kérdés merült fel a kutatás során: Valóban meghalt? Hadifogoly lett? Talán túlélte és egy új életet kezdett? Letelepedett egy másik országban? Ha meghalt minek következtében hunyt el? A felmerült kérdésekre a válaszokat úgy kaphatjuk meg, ha ismerjük a második világháború eseményeit valamint az eltűnt személy adatait, ezért a dolgozatom témáját tekintve az alábbi történelmi események tűnnek relevánsnak. Történelmi áttekintés a világháború kitöréséről és Magyarország belépéséről. A harcokban meghalt, megsebesült, katonák azonosítása, dokumentálása is nagyon fontos tényező, ezért ezzel a témával is bővebben foglalkozom.

2, Téma választásának indoklása

Mindenki megérdemli, hogy tudja, hogy hol vannak a szerettei, és ha valaki megérdemli hát akkor az Éva néni. A dédnagymamám szomszédja, Éva néni apukája eltűnt a háborúban, ezért elhatároztam, hogy megpróbálom megkeresni, hiszen Ő engem és az unokatestvéreimet unokáiként szeret. Örömmel kezdtem neki a kutatásnak mivel nagyon érdekel a hadtörténelem (főként a 20. századi), ezért szabadidőmben sokat olvasok a második világháború eseményeiről, nagyon foglalkoztatnak a környéken folyt harcok. Sokszor eszembe jut, hogy itt 70 éve kegyetlen harcok folytak, sok katona elesett, megsebesült vagy eltűnt és vajon a hozzátartozóik tudnak-e róluk, hiszen Sárkeresztesen is vannak ismeretlen katonák sírjai.

3, Hipotézis

A hipotézisem a következő: nem halt meg a Don kanyarban az édesapa, hanem túlélte. Azért gondolom ezt, mert szinte minden adat amit Éva néni megadott bizonytalan, ezért potenciális esélyként felmerült, hogy fogságba esett vagy elbújt és a háború után letelepedett. Esetleg a háborúban elszenvedett sok szenvedés, stressz miatt elmeintézetben is kerülhetett, akiről senki nem tudott, mint ahogyan egy korábbi dokumentumfilmben láttam az „utolsó magyar hadifogolyról”.

4, Történelmi áttekintés

Mivel is kezdődött a második világháború? A német hadsereg (a Wehrmacht) átlépi Lengyelország határait, néhány napra rá Anglia, aztán Franciaország is belép a háborúba. A Wehrmacht jól kiképzett és kiválóan felszerelt katonái szétverik a lengyel hadsereget, 1939. szeptember hónap 27-én Varsó kapitulál. A lengyelországi hadjárat német katonai parancsnoka Walther von Braushitsch tábornok volt a német Heer¹ parancsnoka.

4.1 Magyarország belépése a II. világháborúba

1941. június 26-án Horthy kormányzó és Bárdossy miniszterelnök Magyarország hadba lépése mellett döntöttek, mivel ismeretlen felségjelzésű gépek megtámadták Kassát és környékét.

A magyar katonai vezetők válaszul, 1941. június 27-én reggel légitámadást hajtottak végre a Szovjetunió területén. Ezzel a tétellel Magyarország belépett a háborúba és a nyári hadjáratban a Kárpát-csoport 45 000 katonája indult el orosz földre, ahol súlyos élőerő és technikai veszteségek érték az egységeket. 1942 áprilisában kezdődött meg a hadsereg kiszállítása a keleti hadműveleti területre, melyben főleg tartalékosokból szolgált

A német seregek nyári támadásánál már a fronton voltak a magyar egységek, azaz elérték a Don-t. A magyarok veszteségei az első pillanatoktól kezdve hatalmasak voltak, szeptember közepére 30.000 honvédet veszítettek. 1943. január 12-én reggel indult meg a szovjet támadás, 3 nap leforgása alatt a 2. magyar hadsereg arcvonalát több helyen átszakították, azonban a katonák 132 orosz harcokcsiból 83-at megsemmisítettek! Sajnos ezek a hősiességek sem tudták befolyásolni a pusztulást a visszavonulás szervezetlenül zajlott, így a veszteségek nagyok voltak: 75-80 000 ember hősi halált halt (vagy megfagyott a hidegben, vagy elvitte valamilyen betegség). A szovjetek 40 000 fogolyról tudnak, az 1943-ban hazahozott 80-85 000 katonából 35 000 sebesült volt.

¹ Heer: német szárazföldi haderő

5. A harcokban meghalt, megsebesült katonák azonosítása, dokumentálása

Nagyon sok embert foglalkoztatott már a háborús veszteségek felkutatása, hiszen a mai napig minden magyar családban vannak olyan történetek, melyek így kezdődnek: Amikor a második világháborúban az én dédapám, nagyapám, nagybátyám, testvérem, édesapánk megjárta, eltűnt hazatért, meghalt, megsebesült. Még mindig sokan vannak - mint például Éva néni- akik nem tudják hogy hol vannak a harcokban elveszett szeretteik. A fent említett családtagokról sok minden kiderülhet, ha valaki a Béke poraikra² című könyvben a névlista című részben megleli hozzátartozójáról szóló adatokat, melyhez a Honvédelmi Minisztérium 22. veszteségi osztálya által összeállított 1941. június 26. és 1944. november 1. közötti időszakot összefoglaló veszteségi lista adott alapot.

6. A kutatás módszere

„A történelmi elemzés kvalitatív módszer melyben a megfigyelés és elemzés fő forrásai a történelmi dokumentumok. A forráselemzés a múlthoz a dokumentum elemzés pedig a jelenhez kapcsolódik, és csak a jelen állapotok megértéséhez, megítéléséhez szükséges mértékben foglalkozik a múlttal.”³ Dolgozatomat kutatómódszertan kategóriában Társadalomtudomány kategóriában írtam.

6.1, A kutatás előzményi, informális beszélgetés

A kutatómunka elkezdéséhez fontos adatokra volt szükségem, úgymint édesapja neve, születésének helye, ideje, anyja neve, lakhelye. Sajnos Éva néni nem tudta megadni a pontos adatokat, mivel még csak hatéves volt, amikor édesapját behívták. Az évtizedek elteltével már nem emlékezett pontosan, valamint Éva néni édesanyja is korán meghalt, így sajnos a hivatalos dokumentumok már nem állnak rendelkezésre.

Évi néni mesélte, hogy keresztették az 1990-es évek elején a Vöröskereszttel, de nem jutottak semmire, azonban tanulmányaim során megtudtam, hogy azóta számos második világháborús veszteségi anyagok kerültek elő, így eddig eltűntnek hitt, elveszett katonák adatait dolgozták fel.

Éva néni a következő adatokat tudta megadni: Név: Filotás Mihály, Szül. dátum: 1909. szeptember 11? , Szül. hely: Zámoly? (később bebizonyosodott, hogy nem Zámoly, hanem Pátka), Eltűnés helye: Don kanyar?

Munkám során nagy segítségemre volt Bús János - Szabó Péter Béke poraikra című könyve, melyből megismerhettem a keleti hadműveletek során elesett magyar katonák azonosításának módszerét, eltemetésük körülményeit, és dokumentálását. A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténelmi Intézet és Múzeumban fellelhető hadifogoly-okmánygyűjtő, a HM Hadtörténelmi Intézet hadisír nyilvántartó, valamint a Hadifogoly-adatbázis: IQSYS internetes oldalain találtam meg azokat az adatokat melyek fontos információt tartalmaztak a keresett személyt illetően.

6.2 Saját kutatás

Az Éva néni által megadott adatok után, az utam a sárkeresztesi temetőbe vezetett. Ugyanis itt van a szülők síremléke, melyen szerepelhet az Édesapa pontos születési dátuma. Ám a sírra csak ez volt ráírva:

Filotás Mihály 1910-1942. Tehát ezzel nem lettem okosabb, más megoldás után kellett nézni. Az interneten kutattam tovább. A világhálón számos információt találunk a második világháború eseményeiről, de a háborúban eltűntekről, sebesültekről, elesettekről csak két olyan oldalt találtam, amelyek hiteles információval szolgálnak. Ezek a HM Hadtörténelmi Intézet hadisír nyilvántartó, valamint a Hadifogoly-adatbázis: IQSYS internetes oldalai. Első lépésként a hadisír.hu-t kerestem fel, beírtam a nevet a kereső táblázatába de másik négy hasonló nevű katona adatait adta ki. Ezen az oldalon szerepel a szovjet hadifogolytáborok fül, és az ottani keresőbe írtam be a nevet, mert arra gondoltam, hogy hátha hadifogságba esett, de ezen az oldalon sem volt találatom. Ezek után rájöttem, hogy máshol kell keresnem, ezért a Google keresőbe azt írtam be: elveszett katonák a 2. világháborúban. Ekkor találtam rá a Hadifogoly-adatbázis: IQSYS internetes oldalra. Az oldalon egy kereső volt. Szintén beírtam az adatokat, de nem vezetett eredményre, ezért utána olvastam a kereső használatáról. A kereső pontos használatát az alábbiak mutatják be:

„Az adatbázisokban név és születési év szerint van lehetőség keresésre. A név vezetéknévre és keresztnévre lebontva adandó meg. A keresési feltételek legalább egyikét ki kell tölteni! A megadott adatok szűkítő hatásúak, azaz mindegyik megadása esetén remélhetjük a legkevesebb találatot. Amennyiben mindegyik adatot megadva sem találtuk meg a keresett személyt, próbáljuk elhagyni valamelyik adatot, vagy

² Bús János- Szabó Péter Béke Poraikra

³ Történelem módszere

használjuk a neveknél az ún. joker karaktereket! A nevekben a ? egy tetszőleges betű helyett, a * pedig akármennyi tetszőleges betű helyett állhat”

A fentieknek megfelelően így próbáltam meg, csak a vezetéknévet írtam be. Pontosan így: Fil*tás.

Azért ezt a formátumot választottam, mert abban sem voltam biztos, hogy Filótás vagy hosszú „ó”-val, Filótás az igazi neve, hiszen a sárkeresztesi sírkertben az emlékművön hosszú „ó”-val írták, de Éva néni röviddel íratta le velem. Az alábbi adatlapot adta ki az oldal:

	NÉV	APJA NEVE	ANYJA NEVE	SZÜL.HELY	SZÜL.IDŐ
	Feldas Ferenc	-	-	-	1908.01.01
	<u>Felodus Andras</u>	-	-	Pest	1903.01.01
	Filótás Ferenc	-	Gelencsér Mária	Seregélyes	1921.02.05.
	Filotás István	-	Vince Gertrúd	-	1912.12.16.
	Filótás József	-	-	-	1914. .
	Fjurdes Juzef	-	-	-	1914.01.01
	Filótás Lajos	-	Czifra Erzsébet	Budapest	1910.
	Filotas Lajos	Pavel	-	sz.Somodgarsagy, okr.Somogy	1906.01.01
	Filotos Mihail	Janos	-	Pokazd, obl.Feger	1909.01.01

Nagyon megörültem mikor megláttam a táblázatban az utolsó ember nevét. Gondoltam magamban: ez Ő lesz. De nem teljesen biztos, hogy Ő az, mert a születési dátum nem egyezik, illetve a születési helyben sem voltam biztos. Rákattintottam a névre és egy újabb táblázatot kaptam, mely az alábbiakban látható.

Vezetéknév	Filotos
Keresztnév	Mihail
Apja neve	Janos
Születési idő	1909.01.01
Születési hely	Pokazd, obl.Feger
Lakóhely	d.Sarkereszten, obl.Feger
Rang	szoldat
Egység	3 zen.polk
Fogságba esés helye	d.Oprocska, g.Sztarij Oszkol
Fogságba esés dátuma	1944.11.01
Elhalálozás dátuma	1945.05.30
Fogság helye	l.101
Temetés helye	kl.l.101/5, kv.3, m.2

Ez az megtaláltam, hiszen a lakcím Sarkereszten, azaz Sárkeresztes! Amikor ezt megtudtam, még nem akartam szólni Éva néninek, mert még sok bizonytalanság volt benne, csak 95%-ban sejtettem, hogy megtaláltam az édesapját. A továbbiakban még szükségem volt olyan információkra, amikkel bizonyítani lehet, hogy biztosan a keresett személyt találtam meg. Ezért írtam egy levelet (e-mailt) a hadtörténeti múzeumnak, hogy a kutatásom során megtaláltam egy hadifoglyot, akit még a hozzátartozói várnak haza. A levelemhez csatoltam a kapott táblázatokat és ez alapján a következő választ kaptam: „Az elküldött adatok alapján, az orosz területen illetékes kollegina segítségével sikerült utánajárni a keresett személynek. Filotás Mihály tüdőgyulladás következtében hunyt el 1945.05.30-án. A 101/2. számú tábor területén temették el. A HM HIM archívumában a keresett személy hadifogoly-okmánygyűjtője is megtalálható, amelyet vélhetően nem sokkal a *halála előtt írt alá, saját kézzel (!)*, ami nem túl gyakori a hadifogoly okmánygyűjtők esetében.”

Ebből az üzenetből kiderült, hogy a kutatásom során talált személy neve Filotás Mihály, megtudtam, hogy minek következtében hunyt el, illetve temetésének pontos helyszínét, hiszen a fenti táblázatban csak számokkal és rövidítésekkel volt leírva. Azonban sorsdöntő bizonyítékokra nem derült fény, ezért azt kértem az intézet munkatársától, hogy amennyiben lehetséges a hadifogoly-okmánygyűjtőjéből további adatokat szolgáltatson, úgymint születési hely, idő. A következő választ kaptam:

„Protenstáns volt. 1909-ben született Sárkeresztesen, három elemiit végzett. 1942 augusztusában hívták be, apja neve János. Felesége neve Gerencse Éva, aki 1907-ben született. Lányai **Éva**, Zsuzsa?(Julia), 2 fiú testvére és egy húga volt. Szeme szürke, jobb szeme ferde volt.” Ezekkel az adatokkal közelebb kerültem a kérdéseimre való válaszokhoz, hiszen Éva néninek Julianna nevű testvére van, édesanyját Gölöncsér Évának

hívták és Éva néni szeme színe is szürke. Ezeket az adatokat a hadifogoly gyűjtőben oroszról magyarra fordították, így is adódhatnak az eltérések. Valamint abból, hogy amikor fogságba esett és felvették az adatokat akkor nem jól fordították le (valószínűleg hangzás után) oroszra, most pedig magyarra.

Az adatok továbbra sem egyeztek meg százszázalékosan azokkal, amiket eddigi vizsgálatom alatt tapasztaltam, azonban egyre több olyan információhoz jutottam, ami arra enged következtetni, hogy megtaláltam a 75 éve eltűnt édesapát.

Az intézet által küldött levélhez csatolták a hadifogoly gyűjtő másolatát, melyben az aláírás olvasható. Sajnos az adatok ciril betűkkel van írva, így számomra olvashatatlan és értelmezhetetlen csak az aláírás magyar. A küldött képek nézegetése közben merült fel az ötlet, hogy össze lehetne hasonlítani az aláírást a sárkeresztesi házassági anyakönyvi kivonatban szereplővel. Sajnos ilyen dokumentum nem állt a család birtokában, ezért elmentem a sárkeresztesi önkormányzathoz, hogy megnézhessem az aláírást és összevegyem a hadifogoly kartonján szereplővel. Az önkormányzatnál segítőkészek voltak és betekinthesem a házassági anyakönyvbe. Nem tudtam a házasságkötés pontos idejét, de mivel tudtam a születési évét ezért feltételeztem, hogy az 1920-as évek végén vagy a 30-as évek elején köthettek házasságot. Az anyakönyvvezető könnyedén megtalálta a házasságkötés idejét, ami 1933.december 23-án történt. Filotás Mihály aláírása ott szerepelt, mely azonosnak tűnt a hadifogoly kartonján szereplővel, de mivel nem vagyok grafológus ezért nem tudom biztosra állítani.

7. Összegzés

Szerintem célhoz vittem a kutatásomat, úgy vélem megtaláltam Filotás Mihályt, bár hangsúlyozom, hogy egyáltalán nem biztos, mert néhány adat nem egyezik. Egy csomó dolgot megtudtam az Apukával kapcsolatban. Éva néni azt mondta, hogy a Donnál tűnt el. Igaz, mert A Dontól 92 kilométerre található Sztarij Oszkol településen esett fogságba. Utána olvastam a településnek. Sztarij Oszkol: Orosz város, a 2. magyar hadsereg egykori hadműveleti területén található Voronyezstől 98 kilométerre. Több betegkórház és két betegszállító gépkocsi oszlop települt ide. 1943-ban itt bekerítették az oroszok a III. hadtest csapatait, akik megpróbálták kitörni. Ezt azért írtam bele, mert szerintem ennek a kitörésnek a folyamán esett hadifogságba Filotás Mihály és a táblázatba azt írták bele 3.zen. polk ami azt jelentheti , hogy III. hadtest.

Foglaljuk össze az Apuka Életét. 1909-ben született Sárkeresztesen (a házassági anyakönyv szerint Pátka, a az adatlapon Pokazd, obl Feger). Protestáns vallású volt, és három elemi iskolát végzett. 1933. december 23-án összeházasodott Gölöncsér Évával. 3 gyerekük született, de az egyik miután megszületett néhány hétre rá meg is halt, az életben maradt gyerekek : Éva és Júlia. Feltételezem, hogy Filotás Mihály tartalékos katona lehetett, mert csak 1942 augusztusában hívták be. A harmadik hadtestben harcolt az oroszok ellen. Sztarij Oszkol-ban Őt is körülzárhatták, 's részt vehetett a kitörésben és ennek következtében esett fogságba 1944. november elsején. Ezek után a hadifogság borzalmas hónapjai vártak rá. 1945. május 30-án halt meg tüdőgyulladásban.

Éva néninek elmondtam az összes adatot amit megtudtam, először el sem hitte, aztán sírva ölelgetni kezdett, nagyon örül, hogy megtaláltam az Édesapját (hangoztattuk, hogy ez egyáltalán nem biztos de Ő is úgy vélte, hogy megtaláltuk). Ezek után méltón megemlékeztünk róla, egy mécesest gyújtottunk érte.

Minden kérdésemre, amit feltettem magamnak megkaptam a választ. Nagyon sok mindent jelentett nekem ez a kutatás, örömmel tölt el, hogy egy ilyen fontos célt szolgálhattam.

Írta: Magda Tivadar

Felkészítőtanár: Molnár Lászlóné

СОВ. СЕКРЕТНО

НКВД СССР

Главное Управление по делам о военнопленных и интернированных

Арх. № 224932

№ № лагерей или мест содержания	№ № у/ч. дел
101	4838

УЧЕТНОЕ ДЕЛО

На военнопленного Риццошани
(фамилия)
Михаила Януши
(имя и отчество)

Дело закончено в связи со смертью

ОА
 468 от 5 24932

« » 19 г.

УПРАВЛЕНИЕ НКВД СССР ПО ДЕЛАМ О ВОЕННОПЛЕННЫХ И ИНТЕРНИРОВАННЫХ

Учетное дело № 4538

Лагерь № 101

Дата прибытия в лагерь

23 мая 1945 г.

ОПРОСНЫЙ ЛИСТ

1	Фамилия	СРинотин
2	Имя	Михаил
3	Отчество	Эмил.
4	Год рождения	1909 г.
5	Место рождения	д. Пэнгош ком. округ Венгрия
6	Адрес до призыва (последнее место-жительство, перед призывом в армию)	дер. Шаркерейши ком. округ Венгрия
7	Национальность	Венгер
8	Родной язык	Венгерский
9	Какими еще языками владеет	Не знает.
10	Подданство или гражданство	Венгерское
11	Партийность	Б/п.
12	Вероисповедание (религия)	протестант.
13	Образование: а) общее б) специальное в) военное	3 класса. не имеет не имеет.
14	Профессия и специальность до службы в армии	Рабочий
15	Стаж работы по специальности	
16	В какой армии противника состоял	В Венгерской
17	Призван в армию по мобилизации или поступил добровольно	По мобилизации.
18	Когда призван (или поступил в армию)	9/5-1945 года.
19	Род войск	Пехоты
20	В какой (последней перед пленением) части служил	3 зенитный полк пехоты 3 роты
21	Матрикулярный номер	не знает.
22	Чин или звание	Сержант
23	Занимаемая должность в части	Наводчик.

24	Какие имеет награды	Не имеет.
25	Взят в плен или сдался добровольно	Взят с плен с друзьями.
26	Когда взят (или сдался) в плен	28/II-1943 год
27	Где взят в плен	д. Троюно село 2. Старый Венков.
28	Семейное положение (холост или женат)	Холост.
29	Фамилия, имя и отчество жены и детей, их возраст, пол, занятий и точный адрес местожительства	жена: Беренге Ста с 1947 год домовозайка сын: Ремонан Ста с 1926 год д. Адиметов Юшана с 1907 год протизакой д. Шаркеретов дн. Радер Беренгаев
30	Тоже отца и матери	сестра Фринойш Анны 68 года Рабочий мужик д.о. Залиш дн. Радер Венков.
31	Тоже братьев и сестер	брат д.о. Фринойш Уитван с 60 д. Адиметов Венков с 33 лет работ мужик в д. Залиш дн. Радер сестра д.о. Ремонан Эрмиде 23 лет домовозайка мужик в д. Залиш дн. Радер Венков.
32	Сословное положение отца	Рабочий
33	Социальное положение отца	Рабочий
34	Имущественное положение отца	не имеет

35 С
36 П
37 К
38 Б
39 В
40 П

		УПРА ПО ДЕЛА
		УЧЕ
		Дата п 9 "
		1 Фам
Подпись военнопленного и дата за- полнения опросного листа		2 Имя
11.11.45. Filatov Mihail' Dmitrovich		3 Год
ОБЩЕСНЫЙ ПОРТРЕТ: Рост Средний телосложение кармачное цвет волос черный глаза серые нос прямой лицо круглое		4 Пос
ОБЫЕ ПРИМЕТЫ: кривой на правый глаз		5 Тот
Березович, Николас / Кичезинский		
Женость, звание и фамилия сотрудника, заполнявшего опросный лист		Иванов Иван
Сейко и.т.т. / Божидарич		
Служба в армии № 3007, в л. в. 101 19/VI-40		6 Со
Умер в лагере № 101 30 мая 1945 года, причина смерти: Туберкулезный плеврит.		
Сот.: Инженер Улан, Олджанов / Гудин		7 Им
		8 На
		9 Ро
		10 По

A hadifogoly gyűjtő utolsó oldala az aláírással



Éva nénivel a megemlékezésen



Az édesapa nyughelye és a sírkertben állított emlékmű

Irodalomjegyzék

Bús János- Szabó Péter (1999): Béke Poraikra

Havasi Máté- Dr. Bagi Gábor (2010) A második világháború teljes története 21. kötet, Atlasz

Horváth Péter (2015) Történelem az általános iskolások számára

Szélíngy Balázs- Tóth Marcell (2010) A második világháború teljes története 1821. kötet, Küzdelem Magyarorszáért

Veress D Csaba(1984): A Dunántúl Hadikronikája 1944-1945

Online források hivatkozása

<http://www.hadifogoly.hu/web/hadifogoly/page2>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Hadifogs%C3%A1g>

<http://www.hadifogoly.hu/web/hadifogoly/index> hadifogoly kereső

<http://www.hadisir.hu/hadisir/>

http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/kontra_jozsef/ch03s02.html törtnelem kutatás módszertana

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-i-vilaghaborutol-a-ketpolusu-vilag-felbomlasai/magyarorszag-a-ii-vilaghaboruban/magyarorszag-belepese-a-ii-vilaghaboruba> 5, pont mo belép a háborúba

https://hu.wikipedia.org/wiki/Sztarij_Oszkol

http://www.hadisir.hu/hadifogoly/?katalogus=adatlapok&adatlap=1178&p*=10&*=0